

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ
ΛΥΚΕΙΟΥ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ (08/06/2018)**

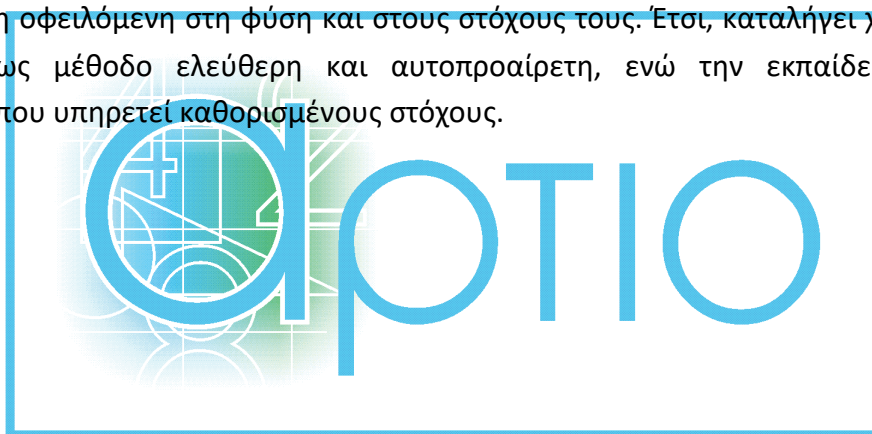
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Ο αρθρογράφος πραγματεύεται το θέμα της εννοιολόγησης των όρων «παιδεία» και «εκπαίδευση», προκειμένου να καταδείξει τις ομοιότητες και τις διαφορές τους. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζει τη σημασιολογική εξέλιξη του όρου «παιδεία» όσο και του όρου «εκπαίδευση», ο οποίος είναι πιο κοντά στην έννοια της διδασκαλίας. Ο συντάκτης επισημαίνει ότι δεν πρόκειται για συνώνυμες λέξεις και γι' αυτό απαιτείται προσοχή στη χρήση τους. Η παροχή γνώσης στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών θεσμών της πολιτείας, ή και ιδιωτικά σε ορισμένες περιπτώσεις, αποτελεί το σημείο σύγκλισης των δύο εννοιών. Παρόλα αυτά υπάρχει διαφοροποίηση οφειλόμενη στη φύση και στους στόχους τους. Έτσι, καταλήγει χαρακτηρίζοντας την παιδεία ως μέθοδο ελεύθερη και αυτοπροαίρετη, ενώ την εκπαίδευση ως πράξη επιβεβλημένη που υπηρετεί καθορισμένους στόχους.

B1.

- α. Λάθος
- β. Λάθος
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό

B2.

α) Η τελευταία παράγραφος αναπτύσσεται με σύγκριση – αντίθετη «ανάπτυξη ένα προς ένα», γιατί αντιπαραβάλλονται οι έννοιες της παιδείας και της εκπαίδευσης («Οι διαφορές προκύπτουν ... και σωστά, υποχρεωτική» – χαρακτηριστικές λέξεις: «διαφορές» και «αντίθετα»).

β)

ωστόσο: δηλώνει την αντίθεση

επομένως: δηλώνει το συμπέρασμα

προκειμένου: δηλώνει το σκοπό

που πάει να πει ότι: δηλώνει την επεξήγηση

κυρίως: δηλώνει την έμφαση

B3.

α)

- Οι αρχές της εντοπίζονται (διερευνώνται, εμφανίζονται) στον Αισχύλο και στο Σοφοκλή.

- Η ίδια λέξη [...] σκοπίμως σχετίζεται (συνδέεται) κάποτε τόσο με την παιδία όσο και με την παιδιά.
- [...] το οποίο, όσο βλέπω στα λεξικά, παρουσιάζεται (εκτίθεται) πρώτη φορά στον πλατωνικό Κρίτωνα.
- [...] δημιουργεί σύγχυση εις βάρος και των δύο παραγόντων (δεδομένων) της κρίσιμης αυτής συζυγίας.
- Από εκεί και πέρα αρχίζουν φανερές (αντιληπτές) και λανθάνουσες διαφορές [...].

β)

αναβαθμίζεται ≠ υποβαθμίζεται, χειροτερεύει

μεταγενέστερη ≠ προγενέστερη

επιτρέπουν ≠ απαγορεύουν, εμποδίζουν

ιδιωτική ≠ δημόσια

διαφορές ≠ ομοιότητες, συγκλίσεις

B4.

α) εναλλάσσονται, ανιχνεύονται, αναβαθμίζεται, αναδεικνύεται, θεωρείται, συνάπτεται

β) Τονίζεται η δράση που προέρχεται από το ποιητικό αίτιο, δηλαδή η ρηματική πράξη. Με την παθητική σύνταξη ο λόγος αποκτά πιο απρόσωπο ύφος και προσδίδεται ποικιλία στην πλοκή των νοημάτων.

Γ.

ΤΙΤΛΟΣ: Τῆς παιδείας ἡ μὲν ρίζα πικρά, ὁ δὲ καρπὸς γλυκὺς

Ανάπτυξη α' ζητούμενου: ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΟΦΕΙΛΕΙ, ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ, ΝΑ ΑΣΚΕΙ ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Τα εκπαιδευτικά συστήματα αποσκοπούν βασικά στην παιδεία αυτού του ανθρώπινου τύπου, με το να του προσδώσουν εσωτερική ποιότητα και παράλληλα να τον προετοιμάσουν να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις λειτουργίες και τις ανάγκες της πρακτικής ζωής.

α) Η εκπαίδευση συμβάλλει στην πολύπλευρη μόρφωση του ανθρώπου:

- με την καλλιέργεια των γνωστικών ενδιαφερόντων του ατόμου, διευρύνοντας το κοσμοείδωλό του και μεταλαμπαδεύοντας γνώσεις, με τις οποίες δημιουργείται το πνευματικό του υπόβαθρο.
- με την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και διαλόγου, ο άνθρωπος αναπτύσσει την ευθυκρισία και τη γόνιμη αμφισβήτηση, ενώ παράλληλα απαλλάσσεται από δεισιδαιμονίες, προκαταλήψεις, δογματισμό, φανατισμό και στερεότυπες αντιλήψεις.
- με την όξυνση της κριτικής ικανότητας το άτομο αποκωδικοποιεί σωστά τον καταϊγισμό πληροφοριών και μηνυμάτων που δέχεται· έτσι καθίσταται ικανό να αποκρούσει την πνευματική σύγχυση που παρατηρείται στη σύγχρονη εποχή λόγω των μηχανισμών παραπληροφόρησης και προπαγάνδας, ώστε να μη γίνεται υποχείριο όσων επιδιώκουν τη χειραγώγηση και τη μαζοποίησή του.

β) Το εκπαιδευτικό σύστημα αναπτύσσει σωματικά και ενδυναμώνει ψυχικά τον άνθρωπο, γιατί:

- μαθαίνει να αγαπά τη ζωή, να επιμελείται τη σωματική και ψυχική ευεξία του, να εξωραΐζει τον εσωτερικό του κόσμο και να επιδιώκει την τελειώσή του.

- ενισχύεται η ευαισθησία του ατόμου και καλλιεργούνται οι ψυχικές αρετές· παράλληλα αποβάλλονται τα δυσάρεστα συναισθήματα.
- χάρη στην έμφυτη δημιουργικότητά του, ο άνθρωπος αποκτά δυναμισμό, υπομονή και επιμονή, παύει να συμπεριφέρεται μοιρολατρικά και επιδεικνύει αγωνιστική στάση ζωής.

γ) Το εκπαιδευτικό σύστημα ρυθμίζει τη συμπεριφορά του νέου, διαπαιδαγωγώντας τον:

- Η κατάρτιση αξιακού κώδικα δημιουργεί άτομα υπεύθυνα για τα λόγια και τις πράξεις τους. Τα άτομα αυτά προβαίνουν σε ενδοσκόπηση και επιδιώκουν την αυτογνωσία.
- Εμπνέονται στον άνθρωπο αξίες, αρχές, ιδανικά και πίστη σε αυτά. Τα υγιή πρότυπα οδηγούν στην εκλέπτυνση των συναισθημάτων και τη διαμόρφωση σωστών αξιολογικών κριτηρίων.
- Ο άνθρωπος διαπνέεται από την αίσθηση του μέτρου και του καθήκοντος, καλλιεργούνται η εντιμότητα και η ειλικρίνεια, προκειμένου να αναβαθμίσουν την επίπεδη και ηθικά αλλοτριωμένη κοινωνία.
- Οι υπεύθυνοι και ηθικά καλλιεργημένοι πολίτες προέρχονται από μια εκπαίδευση που αναπτύσσει το αίσθημα του ανθρωπισμού· γίνονται δηλαδή ακέραιοι, συνεπείς, έντιμοι και λυτρώνονται από τις καθημερινές μικρότητες και αποκτούν εσωτερική ελευθερία.

δ) Ο τρόπος συγκρότησης της σχολικής κοινότητας συμβάλλει ή αναστέλλει την πολιτικοποίηση του νέου. Πιο συγκεκριμένα:

- το σχολείο αποτελεί *φορέα κοινωνικοποίησης*, γιατί λειτουργεί με βάση *κανόνες και αρχές* που συναντιώνται στην κοινωνία. Με τους κανονισμούς, τους επαίνους και τις ποινές προετοιμάζει το νέο να αναλάβει δράση, χάρη στην οποία διασφαλίζεται το ατομικό και κυρίως το *συλλογικό* συμφέρον.
- μέσα από τα μαθητικά συμβούλια ο νέος έρχεται σε επαφή με τις αρχές και τις αξίες που χαρακτηρίζουν ένα δημοκρατικό καθεστώς. Συναισθάνεται το καθήκον της συμμετοχής του στα κοινά και σφυρηλατεί μία δημοκρατικά ακέραιη προσωπικότητα.
- η ανάπτυξη ελεύθερης και ανεξάρτητης προσωπικότητας αλλά και η συνειδητοποίηση της ανάγκης για προσφορά στο κοινωνικό σύνολο δημιουργούν *κοινωνική συνείδηση* στο άτομο, το οποίο ολοκληρώνεται, ωριμάζει και προσδίδει αξία στην ύπαρξη και το ρόλο του μέσα στην κοινωνία.
- οι νέοι *διαπαιδαγωγούνται πολιτικά*, ώστε να εντάσσονται ομαλά στην κοινωνία, να γνωρίζουν τις υποχρεώσεις που έχουν ως πολίτες και να είναι συνεπείς στην εκπλήρωσή τους.
- όταν το άτομο μεταβαίνει στην κοινωνία, φροντίζει, ώστε οι τομείς της κοινωνίας να λειτουργούν *ορθά*, συμμετέχοντας στην πολιτική ζωή με ήθος, προασπιζόμενο τους θεσμούς και συμβάλλοντας στην *κοινωνική οργάνωση*.

ε) Η εκπαίδευση οδηγεί στην καλλιέργεια της εθνικής συνείδησης και δίνει συγκεκριμένο περιεχόμενο στη φιλοπατρία με τη διδασκαλία της εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς:

- οδηγεί στην ειρηνική συνύπαρξη και συμβίωση των λαών, καθώς στηρίζει τον *υγιή διεθνισμό*· συνεπώς, οι παραδόσεις και η πολιτιστική κληρονομιά ενσταλάσσονται, σε μια εποχή όπου κυριαρχεί η διείσδυση των αναπτυγμένων κρατών στα αναπτυσσόμενα με κάθε μορφή (οικονομική, πολιτιστική).
- Οι πολίτες, είτε ως απλός λαός είτε ως ηγεσία, στοχεύουν στο αγαθό της ειρήνης, που κινδυνεύει σήμερα από την αναβίωση του εθνικισμού και της ξενοφοβίας. Με την αρωγή της παιδείας ενδυναμώνεται η εθνική ταυτότητα, ενώ ταυτόχρονα διδάσκεται η

ανεκτικότητα απέναντι σε άλλους λαούς. Ευαγγελίζεται έτσι μία παγκόσμια κοινωνία ειρηνικής συνύπαρξης και γόνιμων αλλαγών.

- Η γνώση της ιστορίας και η συνεισφορά άλλων λαών στη δημιουργία πολιτισμού καλλιεργεί πνεύμα σεβασμού, συνεργασίας και ισοτιμίας με όλους τους ανθρώπους.

Ανάπτυξη β' ζητούμενου: ΤΡΟΠΟΙ, ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΕΣ/ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

α) Για τους εκπαιδευτικούς:

- Χρέος αμετάθετο του εκπαιδευτικού είναι η άριστη *επιστημονική κατάρτιση* στο αντικείμενο που διδάσκει και η *ευρύτερη ενημέρωση* για θέματα που απασχολούν το σύγχρονο άνθρωπο. Είναι αναγκαίο να έχει πλούτο ειδικών και γενικών γνώσεων, πρωτότυπη σκέψη και μεταδοτικότητα, ώστε να προωθεί τις γνώσεις με *απλότητα* και *σαφήνεια*. Τέλος, επιβάλλεται να *επιμορφώνεται συνεχώς*, αποκτώντας παιδαγωγική κατάρτιση για όλες τις σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας ή τις εξελίξεις στην επιστήμη του.
- Οι εκπαιδευτικοί *χρειάζεται να συμμερίζονται τα προβλήματα των νέων* και τις ανησυχίες τους, να κατανοούν την αμφισβήτησή τους, για να επινοήσουν έναν κοινό κώδικα επικοινωνίας και να κερδίσουν την εκτίμησή τους. Επειδή επικουρούν το έργο των νέων, οφείλουν να εμπνέουν εμπιστοσύνη και να επιδεικνύουν αυστηρότητα, όταν χρειάζεται.
- Απαραίτητο κρίνεται να επιφορτίζεται ο εκπαιδευτικός όχι μόνο με τη στείρα παροχή γνώσεων αλλά και με τη *μετάδοση ανθρωπιστικής, δημοκρατικής και κοινωνικής παιδείας*. Έτσι, διαμορφώνει ανθρώπους δημιουργικούς, που εμφορούνται από ιδανικά και αξίες και διαθέτουν συνέπεια λόγων και πράξεων.
- Ο παιδαγωγός οφείλει να παραχωρεί στο νέο τη δυνατότητα *ανάληψης πρωτοβουλιών* με το να καλλιεργεί την υπευθυνότητα και τη συνεργασία και με το να ευνοεί την ουσιαστική συμμετοχή. *Αναπτύσσει* λοιπόν την κρίση, το λόγο και την καλαισθησία των μαθητών, ενώ παράλληλα τους εθίζει στις δημοκρατικές διαδικασίες.
- Επιτακτική ανάγκη αποτελεί να διαθέτουν *ήθος* οι εκπαιδευτικοί, ώστε να αποτελούν υγιή πρότυπα για τη νεολαία. Με αυτόν τον τρόπο διαμορφώνουν *ηθικές αξίες* και *αρχές*, συντελώντας στη γενικότερη ωρίμανση της προσωπικότητας του νέου ανθρώπου, ώστε να γίνει *ενάρετος* και *συνειδητά ενεργός* πολίτης.
- *Αναντίρρητα*, ένας γνήσιος εκπαιδευτικός θεωρεί την εργασία του ως *λειτούργημα* κι όχι ως απλό βιοποριστικό μέσο. Εύλογα λοιπόν διέπεται από μεράκι και αγάπη για το έργο που παράγει.

β) Για τους μαθητές/μαθήτριες

- Ο ενήμερος και ευαισθητοποιημένος μαθητής αναφορικά με τα κοινωνικά προβλήματα οφείλει να δραστηριοποιείται, αναλαμβάνοντας κοινωνικές αποστολές. Έτσι ενισχύεται η ομαλή κοινωνικοποίησή του και τονώνεται η αυτενέργειά του.
- Κρίνεται ως επιτακτική ανάγκη η αλλαγή νοοτροπίας των μαθητών/μαθητριών, ώστε να μη θεωρείται η μέση εκπαίδευση ως προθάλαμος για την είσοδο στα ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, με σκοπό να καταργηθεί η βαθμοθηρία και να προαχθεί η αληθινή μάθηση.

- Απαραίτητη κρίνεται η στάση αξιοπρέπειας προς συμμαθητές διαφορετικής θρησκείας και γενικότερα διαφορετικών πολιτιστικών καταβολών από την πλευρά των Ελλήνων μαθητών. Οι τελευταίοι πρέπει να διάκινται φιλικά και όχι εχθρικά προς τους αλλοδαπούς.
- Οι νέοι ως ιδεολόγοι, ονειροπόλοι, οραματιστές επιβάλλεται να εμφορούνται από υψηλές αξίες και ιδανικά. Ως εκ τούτου ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο, στον οποίο ο συμφεροντολογισμός και το ωφελιμιστικό πνεύμα των μεγάλων δεν έχει θέση.
- Έχουν χρέος να ευαισθητοποιούνται στα κοινωνικά ζητήματα και να αντιδρούν σε κάθε μορφής αδικία και εκμετάλλευση, θεωρώντας ότι είναι ιερό καθήκον τους να βοηθούν τους συνανθρώπους τους.
- Οφείλουν να αξιοποιούν την αποφασιστικότητα, την ισχυρή θέλησή τους και το πάθος με στιδήποτε καταπιάνονται, προκειμένου με πείσμα να διεκδικούν την πραγματοποίηση των ονείρων τους και να συμβάλουν στην ενίσχυση της παιδευτικής αποστολής του σχολείου.

